

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ  
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ



факультету соціології та управління

Т.Ф. Бірюкова

(підпис)

» \_\_\_\_\_ 2023

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ  
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки магістрів

очної (денної) форми здобуття освіти

спеціальності 052 «Політологія»

освітньо-професійна програма «Політологія»

Укладач: Лепська Наталя Володимирівна, к.політ.н., доцент кафедри політології

Обговорено та ухвалено  
на засіданні кафедри політології

Ухвалено науково-методичною радою  
факультету соціології та управління

Протокол № 1 від "1" вересня 2023 р.  
Завідувач кафедри політології

Протокол № 1 від "1" вересня 2023 р.  
Голова науково-методичної ради  
факультету соціології та управління

Є.Г. Цокур

Н.В. Горло

(підпис)

(підпис)

Погоджено  
Гарант освітньо-професійної програми

Є.Г. Цокур

(підпис)

2023 рік

## 1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Кількість кредитів – 3	Обов'язкова	
		Цикл дисциплін загальної підготовки	
Спеціальність 052 Політологія	Загальна кількість годин – 90	Семестр:	
		1-й	-
Освітньо-професійна програма «Політологія»	Змістових модулів – 4	Лекції	
		28 год.	-
		Семінарські	
		14 год.	-
Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	Кількість поточних контрольних заходів – 8	Самостійна робота	
		48 год.	-
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік	

## 2. Мета та завдання навчальної дисципліни

**Метою** вивчення дисципліни «Актуальні проблеми сучасної політичної науки» є вироблення у студентів-магістрів системи логічно завершених базових знань щодо ключових проблем сучасної політичної науки як в теоретичній, так і в практичній її площині.

**Основними завданнями** вивчення дисципліни «Актуальні проблеми сучасної політичної науки» є: ознайомлення з провідними вітчизняними та зарубіжними політологічними школами; засвоєння знань про кращі світові практики політологічного аналізу; вивчення та опанування новітніх досліджень державотворення, громадянського суспільства, електоральної політики, інформаційного суспільства, політичного прогнозування та проектування, геополітичних процесів та технологій трансформації сучасного світоустрою тощо.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких **знань** :

- нові теоретичні концепції, відкриття і здобутки сучасної політичної думки;
- актуальні проблеми, що досліджуються в сучасній вітчизняній та зарубіжній політичній думці;
- наукові дискусії, що мають місце в сучасній політичній думці;
- методи, техніки, дослідницькі процедури в сучасній політології.

**умінь** :

- визначати актуальні проблеми розвитку політичної сфери суспільства на сучасному етапі, стежити за сучасними подіями, критично сприймати їх, аналізувати ситуацію,

застосовувати теоретичні положення політології до аналізу конкретної політичної ситуації;

2. аналізувати різні точки зору на певні сучасні проблеми, результатом чого має бути уточнення власної точки зору з приводу широко використовуваних, проте неоднозначних визначень та категорій;
3. прогнозувати наслідки процесів, що відбуваються у сучасному політичному просторі на різних його рівнях;
4. аналізувати сучасні політичні технології, зокрема виборчі технології, технології прийняття політичних рішень, PR-технології, формувати власну політичну і громадянську позицію;
5. відпрацювати навички цивілізованої дискусії, вміння аргументувати свою точку зору;
6. володіти та використовувати в науковій та практичній роботі методи, техніки та процедури теоретичного і практичного аналізу;
7. формувати рекомендації, проводити експертизу і консультації з сучасної політичної проблематики;

У результаті вивчення дисципліни «Актуальні проблеми сучасної політичної науки» студент повинен набути таких результатів навчання та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2

<p>ЗК05. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК07. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.</p> <p>ПР02. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.</p> <p>ПР 07. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері політики, політології та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності.</p> <p>ПР 09. Пропонувати власні способи вирішення політологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання</p> <p>ПР 10. Реалізовувати в практиці політичної діяльності навички політичного аналізу та прогнозування актуальних державотворчих процесів в Україні та світі.</p>	<p>Відповіді на семінарських заняттях; тестування в системі Moodle</p> <p>Опрацювання сучасних публікацій за темами дисципліни</p> <p>Написання есе</p> <p>Аналіз публікацій сучасних дослідників за темами занять дисципліни</p> <p>Тестування у системі moodle</p>
<p>ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>СК02. Спроможність здійснювати фахову педагогічну та/або науково-педагогічну діяльність у закладах освіти.</p> <p>СК04. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.</p> <p>СК06. Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.</p>	<p>Відповіді на семінарських заняттях</p> <p>Проблемно-орієнтований аналіз сучасних досліджень за темами дисципліни</p> <p>Написання есе</p>
<p>ЗК02. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.</p> <p>ЗК03. Здатність розробляти проекти та управляти ними.</p> <p>СК07. Спроможність ефективно виконувати політико-організаційні, експертно-аналітичні та консультаційні функції на національному та міжнародному рівні.</p> <p>ПР 05. Планувати, оцінювати та</p>	<p>Підготовка індивідуального дослідницького завдання</p> <p>Написання та усний захист індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру з презентацією його результатів</p>

забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог.	
ЗК08. Здатність спілкуватися іноземною мовою ПР 03. Вільно спілкуватись усно і письмово українською та англійською мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в сфері політології.	Виступи на семінарських заняттях  Опрацювання наукових публікацій, в тому числі й іноземних авторів

### **Міждисциплінарні зв'язки**

Дисципліна «Актуальні проблеми сучасної політичної науки» має зв'язок навчальною дисципліною «Політична система сучасної України» у питанні вивчення сучасної політичної практики в Україні, дослідження нових парадигм і концепцій, аналізу і системної оцінки політичних процесів ХХІ ст., що мають дискусійний характер. Дисципліну «Актуальні проблеми сучасної політичної науки» варто розглядати як складову частину процесу формування світоглядної культури майбутніх фахівців та формування досвідчених, кваліфікованих магістрів політології, здатних працювати у різних галузях сучасної політичної науки та практики

## **3. Програма навчальної дисципліни**

### **Змістовий модуль 1. Сучасна політологія: проблематика в дослідженнях базових засад та категорій.**

#### **Тема 1. Предмет, метод сучасної політичної науки як наукова проблема**

Предмет політології. Політологія та інші галузі суспільствознавства. Політологія як інтегративна наука та суміжні галузі політичного знання: політична соціологія, політична філософія, політична психологія, політична історія, політична географія, політична антропологія, політична семантика. Закони, принципи і категорії політичної науки. Теоретичний та емпіричний рівні політологічного знання. Багатовимірність системи методів політологічного пізнання: філософські, загальнонаукові і спеціальні. Методика конкретних політологічних досліджень. Вселюдське та національне в політології.

Основні завдання та функції політичної науки. Політика як наука, мистецтво та праксеологія. Основні функції політики: визначення цілей суспільного розвитку, збереження стабільності соціуму, розподіл ресурсів, управління і регулювання суспільних процесів, соціалізація особи Суб'єкти та об'єкти політики. Політика насильства і примусу. Правова і соціально-спрямована політика. Ознаки і принципи сучасного цивілізованого політичного процесу. Політика як мистецтво можливого, суб'єктивного бажаного і об'єктивно необхідного. Проблема типологізації політики. Політика як система суспільних відносин. Взаємозв'язок і взаємозумовленість різновидів політичної свідомості та діяльності.

#### **Тема 2. Національні політологічні школи у дослідженнях інституціонального розвитку західних країн.**

Поняття національних шкіл та стилів в дослідженні політичного розвитку країн. Історичні особливості розвитку англосаксонської та європейсько-континентальної шкіл сучасної західної політології. Прагматизм англосаксонської політології та раціоналізм європейсько-континентальної політології. Емпіричний та прикладний характер англосаксонської політології. Абстрактний теоретичний характер європейської

континентальної політології. Подолання обмежень в обох школах західними авторами. Постмодерн у сучасній політології, його прояв у політичній теорії та дискурсивних суспільствознавчих практиках. Ідеї постмодернізму у розумінні сучасних політичних процесів у світовій політиці та прогнозуванні перспектив подальшого цивілізаційного розвитку.

Особливості англосаксонського стилю дослідження політики. Сучасна американська політична наука та її методологія. Академічна політологія в США. Міждисциплінарні дослідження в сучасній політології. Специфіка німецької та французької шкіл політичної думки.

Вітчизняна політологія к. ХХ ст. – поч. ХХІ ст., особливості сьогоденної української політичної науки. Утвердження політології як навчальної вузівської дисципліни, розвиток фундаментальних досліджень (філософія та соціологія політики, конфліктологія, етнополітологія, партологія, кратологія, прикладна політологія та ін.). Підвищення ролі і значущості науки про політику на сучасному етапі світового соціального розвитку, політичного і духовного оновлення України

### **Тема 3. Проблема влади в сучасних політологічних дослідженнях.**

Влада як явище суспільного життя. Концептуальні підходи до проблеми політичної влади (Р. Даль, Т. Парсонс, М. Вебер, М. Кроз'є). Сутність політичної влади та її головні властивості: верховенство, суверенітет, авторитарність, відповідальність, примусовість. Функції влади. Співвідношення державної і політичної влади.

Обумовленість політичної влади соціально-економічними і культурними чинниками (власність, мораль, право та ін.). Ресурси, межі і сила влади. Структура владних відносин і механізм здійснення політичної влади. Політичне панування і легітимність. Влада як співвідношення панування і підпорядкування між соціальними групами. Джерела влади та її носії. Авторитет і легітимність влади. Проблематика влади в праці Ніла Фергюсона «Площі та вежі».

Політична влада і політична організація, шляхи їх взаємодії. Аналіз владних відносин в сучасній Україні: взаємодія виконавчої, законодавчої та судової гілок влади, проблеми їх взаємодії.

### **Тема 4. Демократія і демократизація політичного життя як актуальна проблема сучасної політичної науки.**

Сутнісні риси демократії як процесу, способу організації і функціонування суспільно-політичного життя та форми здійснення влади. Багатоаспектність демократії як соціально-політичного і правового явища (народовладдя; ідея і світоглядна орієнтація різних соціальних груп; принцип, метод і режим функціонування відповідних соціально-політичних систем; форма держави; спосіб організації діяльності громадських організацій; єдність прав і обов'язків громадян).

Політичний плюралізм як універсальний спосіб забезпечення демократії. Діалог, гласне обговорення проблем, різноманітність форм власності, взаємне врахування суперечливих інтересів і переконань різних суб'єктів політичного процесу, досягнення політичного консенсусу. Демократичні принципи і процедури підготовки, прийняття і впровадження в життя політичних рішень.

Основні концепції демократії: класична, ліберальна, соціальна, представницька, плюралістична, елітарна, плебісцитарна, партиципаторна та ін. Феномен деліберації. Теорія деліберативної демократії. Електоральна демократія: сутність феномену та перспективи впровадження в політичній практиці. Проблема громадської участі в державотворчих процесах. Теорія безшумної (тихої) революції Р. Інглхарта та її роль в активізації процесів демократизації. Інститут держави в сучасній політичній науці. Роль держави в суспільних перетвореннях. Проблема взаємодії держави та громадянського суспільства в сучасній політичній науці. Пошуки шляхів демократизації політичних систем. Соціальна та етнічна гетерогенність сучасних політичних систем та загроза стабільності демократичних

режимів. Американська політологія про перспективи демократії. Проблематика демократизації та авторизації суспільства в праці Тімоті Снайдер «Шлях до несвободи. Росія, Європа, Америка» та доповіді Енн Епплбаум «Корпорація «Автократія»».

## **Змістовий модуль 2. Актуальні проблеми сучасної світової політики та геополітики.**

### **Тема 5. Проблематика глобалізації в сучасних геополітичних дослідженнях.**

Сутність, основні елементи і функції глобалізації. Сучасні концепції та парадигми глобалістики і глобалізації політичного, економічного і соціального розвитку, їх еволюція. Теоретичні та методологічні проблеми сучасної глобалістики. Тенденції глобалізму і альтернатива локалізму в сучасній світовій економіці та процесах розвитку. Особливості геополітичного виміру глобалізації. Взаємозв'язок економічної, політичної, інформаційної і культурної глобалізації. Основні світові глобальні проблеми та шляхи їх вирішення. «Світове співтовариство» і його суб'єкти. «Світовий уряд»: міфологема чи реальність. Феномен «глибинної держави» («deep state»). Давоський економічний форум та феномен «давоської культури». Клаус Шваб та його праця «Четверта промислова революція». Феномен макдональдизації в однойменній праці Дж. Рітцера. Трагування глобалізації в геополітичних доктринах сучасності. Концепція кінця історії (Ф. Фукуяма). Концепція «однополярного світу» (З.Бжезинський, С. Телботт, М. Олбрайт). Світ-системний аналіз (І. Валлерстайн). Концепція діалогу цивілізацій у «багатополярному» світі. Тенденції розвитку світової системи: глобалізація і регіоналізація в політичному аспекті. Феномен «істернізації». Істернізація в Азії та поза її межами. Концепція істернізації Гідеона Рахмана в його однойменній праці. Євроцентристська і західноцентристська концепція світу. Пандемія COVID-19 і її вплив на процеси глобалізації. Постпандемічний світ та майбутнє глобалізації. Праця Ф.Закарія «10 уроків для світу після пандемії».

### **Тема 6. Проблема лідерства США к. XX ст. – поч. XXI ст. в сучасних дослідженнях світової політики.**

Процес становлення США як світової геополітичної держави: від «доктрини Монро» до «широкої експансії» XX в. Стратегічні концепції унілатералізму, «програмуючого лідерства». Події 11 вересня 2001 і зміни в геополітичній стратегії США. «Доктрина Буша». Особливості американської геополітики за президентства Б. Обами. Доктрина Трампа – «Америка понад усе!». Праця Бена Шапіро «Як зруйнувати Америку за три прості кроки». Геополітика США по відношенню до країн Європейського Союзу. Геополітика США в Індотихоокеанському регіоні. Геополітичні відносини США та Китаю. Феномен «пастки Фукидіда». Праця Г. Аллісона «Приречені воювати». Роль США у формуванні нових стратегічних альянсів проти Китаю QUAD та AUKUS. Країни Африки в геополітичній стратегії США. Росія і пострадянський простір в геополітиці США поч. XXI ст. Російсько-українська війна та зміцнення стратегічного партнерства США та України у війні проти російської військової агресії.

### **Тема 7. Проблематика світового порядку в сучасних міжнародних відносинах та геополітиці.**

«Сила» та «міць» держави в класичній та сучасній геополітичній думці. Теорія Дж. Ная про soft power, hard power та smart power. Різновиди геополітичної сили: військова, політична, економічна, культурна, нормативна сили. Військова та невійськова сила у врегулюванні геополітичних конфліктів: історія, сучасність та подальші перспективи. Сучасні моделі дипломатичної діяльності. Геополітичні центри сили та структури впливу. Моделі балансу сил в сучасних дослідженнях світової політики та міжнародних відносин. Концепції балансу сил Г. Моргентау, К. Волтца, Р. Арона, Х. Булла. Феномени новітньої багатополярності, геополітичного плюралізму, «багатополюсного світу» та безполярності. Світовий порядок як



силова структура світу та віддзеркалення балансу сил. Проблематика світоустрою у праці Генрі Кіссінджера «Світовий порядок». Роль лідера і ядра глобальної політичної системи у використанні геополітичних технологій. Феномен держави-вигнанця та клієнтської держави в геополітиці. Лімітроф та лімітрофізація. Різновиди геополітичних технологій у зміні сучасного світоустрою. Річард Хаас та його праця «Розхитаний світ». Україна в системі моно- та мультиполярного світу. Російський націонал-шовінізм та фундаменталізм і формування української національної ідеї. Динаміка трансформацій суспільних відносин в Україні та світовий досвід. Проблеми та шляхи інтеграції України в європейське і світове співтовариство. Війна Росії проти України та прогнози змін в системі світового порядку після російсько-української війни.

### **Тема 8. Схід і Індостанський регіон у сучасних дослідженнях світової політики та геополітики.**

Традиційна парадигма ролі Сходу у світовій геополітичній системі. Альтернативи геополітичної стратегії країн Сходу: фундаменталізм, традиціоналізм або лібералізація. Внутрішньосистемні геополітичні процеси в східних суспільствах. Формування нової азійської моделі і нової азійської ідеї. Становлення азійської цивілізації на основі конфуціанства, даосизму і буддизму Махаяни. «Азійська демократія» і азійські цінності як фактор відродження азійської свідомості у викликах країнам Європи і США. Концепції «азіатизації» і «тихоокеанізації» у формуванні моделі азійського регіону як рівновеликого Заходу. Неурядові організації країн Азійсько-Тихоокеанського регіону у процесах його інтеграції. Праця Джо Стадвелла «Чому Азії вдалося».

Сутність геополітики Китаю. Особливості становлення китайської цивілізації і її місце на геополітичній мапі світу. Специфічні умови розвитку Китаю. Демографічна політика КНР. Інтеграція у «Великий Китай». Проблеми Тибету, Синьцзяну і Маньчжурії в контексті ймовірного сценарію «геополітичної декомпозиції» Китаю. Проблема Тайваню і політика «Одна країна – дві системи». «Тибетська геополітична гра». Проект «XXI століття – століття китайської цивілізації». Китай в працях сучасних дослідників: Франк Зірен «Майбутнє? Китай!», Деніел Белл «Китайська модель. Політична меритократія та межі демократії».

Японія у пошуках нової ідентичності. Чинник вестернізації у формуванні японської ідентичності. Пацифізм та ревізіонізм в сучасній японській політиці. Політика Сіндзо Абе в контексті трансформації ідентичності Японії. Взаємовідносини Японії і США і проблема національної безпеки для Японії, японо-американський воєнний альянс. Вплив Японії на сучасні геополітичні процеси. Праці Сергія Корсунського «Зовнішня політика в епоху трансформацій», «Як будувати відносини з країнами Азії», «Як нації відновлюються: досвід Східної Азії».

### **Змістовий модуль 3. Актуальні проблеми політичної прaxeології.**

#### **Тема 9. Інформаційні технології в сучасних політологічних дослідженнях.**

Інформаційний простір як об'єкт управління в системі державної інформаційної політики. Праця Олександра Барда і Яна Зодерквіста «NETократія: нова правляча еліта і життя після капіталізму». Технології інформаційного впливу у соціальних системах. Сучасні інформаційні технології і політичне життя. Аналіз інформаційного ринку. Сутність, специфіка, роль засобів масової інформації. Політизація ЗМІ та медіатизація політики. Державна інформаційна політика як частина системи державного управління. Сутність розробки національної інформаційної політики. Організаційна та аналітична робота з пресою. Медіа-рілейшнз: сутність, функції. Інформаційне партнерство. Загальні аспекти зарубіжного досвіду інформаційної політики. Американський досвід розвитку інформаційної інфраструктури. Канадський досвід побудови інформаційної політики. Інформаційна політика країн ЄС. Організація та впровадження інформаційної політики в Китаї та Японії. Фінська модель побудови інформаційного суспільства. Модель Силіконової долини. Організація і управління



інформаційно-політичною діяльністю в системі міжнародних відносин. Інформаційна безпека. Механізми реагування на загрози інформаційній безпеці. Інформаційне протиборство, інформаційна експансія, інформаційна війна, інформаційний тероризм. Інформаційна акція, інформаційна атака, інформаційна операція, інформаційна кампанія. Інформаційно-психологічна протидія, контроль каналів передачі інформації, система моніторингу та прогнозування негативних інформаційно-психологічних впливів. Праця Юрія Когути «Кібербезпека та ризики цифрової трансформації компаній».

#### **Тема 10. Політичний конфлікт та війна у фокусі уваги сучасної політичної думки.**

Сучасна теорія конфліктів та її специфіка.. Перехід конфліктології від загальнотеоретичних досліджень та аналізу фундаментальних категорій і до прикладних аспектів; від пояснювальних функцій до конструктивних дій. Особливості сучасних політичних конфліктів. Передумови виникнення та стадії політичних конфліктів. Стратегія, тактика та стилі поведінки в конфліктах. Сучасні методи врегулювання конфліктів. Основні наукові школи та підходи до вирішення політичних конфліктів. Роль міжнародних організацій та інститутів. Принципи, методи і методики вирішення політичних конфліктів. Зв'язок з прикладною політологією. Правові шляхи врегулювання політичних конфліктів на прикладі європейських країн. Насильницькі та ненасильницькі засоби впливу та примусу в суспільному житті. Проблема колективної безпеки держав і народів. Збройний конфлікт як особлива стадія політичного конфлікту. Відмінні ознаки між конфліктом та війною. Сутнісна характеристика поняття «агресор» у збройному політичному конфлікті та війні. Причини війн у XX та XXI століттях. Традиційні класичні та сучасні війни. Стратегічна логіка війни і миру. Мова війни. Особливості сучасних війн. Гібридні війни. Праця Шона Макфейта «Нові правила війни. Перемога в епоху тривалого хаосу». Російська агресія проти України та специфіка російсько-української війни. Праці Б. Парахонського та Г. Яворської «Онтологія війни і миру: безпека, стратегія, смисл», В. Горбуліна «Світова гібридна війна: український фронт».

#### **Тема 11. Інформаційні війни в сучасних політологічних дослідженнях.**

Інформаційна війна як форма протиборства сторін. Причини виникнення та принципи інформаційних війн. Логіка інформаційної війни. Механізми інформаційної війни як сукупність правил і процедур прогнозування, планування, виділення ресурсів і стимулювання її ведення, спрямованих на досягнення певної мети. Програма інформаційної війни і основні принципи менеджменту інформаційних війн. Архетипи інформаційних війн як образ, спрощена модель її ведення в уяві людини, її психіці. Інтелектуалізація інформаційних війн шляхом введення адаптивних архетипів, що спрощують розуміння реальних політичних процесів. Типи інформаційних війн: політичні, дипломатичні, фінансово-економічні і військові. Геополітичне інформаційне протиборство. Інформаційно-технічне і інформаційно-психологічне протиборство. Інформаційна зброя. Об'єкти інформаційних впливів. Інформаційне протиборство у світовій політиці на стратегічному рівні. Управління інформацією в умовах кризових ситуацій в міжнародних відносинах. Аналітика в інформаційних комунікаціях. Інформаційні атаки. Технології спіндокторінгу в умовах кризи інформаційного супроводу міжнародних відносин. Роль експертів і консультантів в управлінні інформаційними потоками. Каналізування суспільної думки в технологіях антикризового інформаційного менеджменту. Праця Сергія Гурієва та Деніела Трейсмана «Спін-диктатури. Як змінюється обличчя тиранії в XXI столітті».

Розвідка і шпіонаж як методи інформаційних війн. Фальсифікація історії як метод інформаційного протиборства держав. Специфіка сучасних інформаційних війн у міжнародній політиці на прикладі провідних акторів міжнародних відносин (США, Росія, Китай, Німеччина, Франція і т.д.). Україна в системі інформаційних війн сучасної світової політики. Праця Дмитра Кулеби «Війна за реальність. Як перемагати у світі фейків, правд і спільнот».

## **Змістовий модуль 4. Проблематика майбутнього в дослідженнях сучасної політичної думки.**

### **Тема 12. Прогностика та проблеми політичного прогнозування в сучасній науці.**

Основні категорії та інструменти політичного прогнозування. Параметри прогнозів. Активні та пасивні прогнози. Самоздійснювані та самоспростовувані прогнози, їх специфіка та технологічна спрямованість в політичній сфері суспільства. Прогностичні ефекти. Еволюція прогностичного потенціалу в науково-дослідницькій та експертно-аналітичній діяльності. «Римський клуб» та його експертно-аналітичні звіти в дослідженні світових політичних процесів та стратегуванні розвитку держав. Діяльність української філії «Римського клубу».

Статус експерта і експертної оцінки в прогнозуванні розвитку політичної сфери. Експертний метод політичного прогнозування, різновиди методу. Індивідуальні експертні оцінки: експертне опитування та метод інтерв'ю, аналітичний метод, кабінетне дослідження (desk research), метод індивідуального мозкового штурму. Помилки в роботі експерта та їх подолання. Методи колективної експертної оцінки: метод суду, метод експертних комісій, метод «мозкового штурму» та його модифікації, метод Дельфі.

Сценарій як технологія. Теоретичне осмислення сценарного мистецтва в людській діяльності. Засади прогностичного сценарування та особливості сценарного підходу. Прогностичний сценарій у практиці політичного прогнозування. Складові сценарного прогнозу. Пошук системного визначення та вирішення стратегічних проблем у сценарії. Методи розробки сценаріїв. Сильні та слабкі сторони сценарного аналізу. Відмінності між сценарієм і прогнозом. Специфіка методики і алгоритмів застосування методу сценаріїв. Експертний аналіз тенденцій розвитку світової системи та сценарування. Знайомство з прогностичними новелами Горбуліна В.П. «Хроніки передбачень: 2006–2017». Євроцентристська, західноцентристська та східноцентристська концепції світу. Моделі геополітичного унілатералізму та плюралізму світу. Геополітичні сценарії майбутнього світоустрою. Роль прогностичних сценаріїв у діяльності ООН, ЮНЕСКО та інших міжнародних організацій.

### **Тема 13. Технології прогнозування державного розвитку в сучасних політологічних дослідженнях.**

Політична система суспільства та її інститути як провідний об'єкт експертно-аналітичної діяльності в політичній сфері. Демократія як «політичний проект». Майбутнє демократії. Аналіз громадської думки стосовно політичних проблем як фактор впливу на політичні рішення. Експертні дослідження громадської думки. Експертно-аналітичне пізнання механізмів виникнення, ескалації та подолання політичних конфліктів. Уникнення конфліктів засобом прогнозування. Інформаційно-аналітичне супроводження виборчої кампанії. Екзит-пол і його прогностичний потенціал. Передбачення і забезпечення результатів виборчих кампаній. Вивчення електоральної поведінки виборців. Організація і управління виборчим процесом. Теорія «спіралі мовчання» Е. Ноель-Нойман: сутність і передумови розробки. Перспективні моделі подолання «спіралі мовчання» в сучасних суспільствах..

Метод «Форсайт-проекту», його співвідношення з прогнозуванням. Переваги форсайт-технологій. Історія застосування форсайту. Технології форсайту в сучасних західних країнах. Особливості форсайту в Японії, Великобританії, Нідерландах, Франції. Форсайт в сучасній Україні. Форсайт М. Згуровського.

Рекрутування політичних лідерів та передбачення їх впливу на зміну політичної ситуації в країні. Врахування досвіду політичного лідерства в західних країнах в осучасненні інституту лідерства в Україні.

Підготовка політичних рішень щодо зовнішньої політики держави, аналіз та прогнозування їхніх можливих наслідків. Оцінка політичних ризиків країни стосовно сфери її зовнішньополітичної стратегії за напрямками економічної, військово-політичної, соціально-культурної, інформаційної тощо діяльності. Інформаційно-аналітична підтримка політичних рішень. Прогностичні можливості сучасної інформаційно-комунікативної системи. Реалізація

прогностичної діяльності владних інституцій держави щодо її участі у міжнародній політиці. Праця Рогіта Бгаргави «Неочевидне: як передбачити майбутнє, аналізуючи тренди».

**Тема 14. Діяльність аналітичних структур у дослідженні майбутнього розвитку держав та світової політики.**

Роль та місце «фабрик думки» («think tanks») в сучасному політичному процесі як на загальносвітовому рівні, так і на державному рівні. Проблема інтелектуального забезпечення супроводу політики. Еволюція експертно-аналітичних організацій у світовій політичній практиці. Фабрики думки в системі політичних акторів: загальний досвід діяльності західних країн, Китаю, Японії. Аналітичні структури США та сучасні тенденції їх розвитку (Brookings Institution, Hoover Institute of war revolution and peace, US Institute of peace, RAND Corporation, Heritage foundation). Відмінні риси мозкових центрів від традиційних науково-дослідницьких установ та центрів публічної політики. Типологія мозкових центрів (центри фундаментальних досліджень; центри, що працюють за контрактом; центри впливу «у суспільних інтересах»; інститути політичних досліджень; центри, що працюють «на відкритому ринку» та інш.). Функції, ресурси та форми участі мозкових центрів у сучасній інформаційній політиці. Методики оцінки впливовості аналітичних центрів.

Специфіка українських фабрик думки. Вплив мозкових центрів на реалізацію політики в різних сферах суспільного життя України. Провідні вітчизняні мозкові центри: «Центр Разумкова», Український незалежний центр політичних досліджень, Інститут світової політики, Центр оперативно-стратегічного аналізу. Діяльність аналітичних установ в Україні та проблема їх політичної ангажованості. Експертно-аналітичний супровід виборчих кампаній та електоральні дослідження в діяльності вітчизняних аналітичних центрів. Перспективи розвитку аналітичних центрів в Україні на державному рівні, місцевому самоврядуванні, бізнесі та політиці.

#### 4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Семінарські заняття, год		о/д ф.	з/дис т ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дис т ф.	о/д ф.	з/дис т ф.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	12	8	-	4	-	3	-	10	5	15
2	15	12	8	-	4	-	3	-	10	5	15
3	15	10	6	-	4	-	5	-	10	5	15
4	15	8	6	-	2	-	7	-	10	5	15
Усього за змістові модулі	60	42	28		14		18		40	20	60
Підсумковий семестровий контроль залік	30						30		40	20	40
Загалом					<b>90</b>					<b>100</b>	

#### 5. Темі лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	Предмет, метод сучасної політичної науки як наукова проблема	2	
2	Національні політологічні школи у дослідженнях інституціонального розвитку західних країн.	2	
3	Проблема влади в сучасних політологічних дослідженнях	2	
4	Демократія і демократизація політичного життя як актуальна проблема сучасної політичної науки.	2	
5	Проблематика глобалізації в сучасних геополітичних дослідженнях	2	
6	Проблема лідерства США к. ХХ ст. – поч. ХХІ ст. в сучасних дослідженнях світової політики	2	
7	Проблематика світового порядку в сучасних міжнародних відносинах та геополітиці.	2	
8	Схід і Індостанський регіон у сучасних дослідженнях світової політики та геополітики	2	
9	Інформаційні технології в сучасних політологічних дослідженнях	2	
10	Політичний конфлікт та війна у фокусі уваги сучасної політичної думки	2	
11	Інформаційні війни в сучасних політологічних дослідженнях	2	
12	Прогностика та проблеми політичного прогнозування в сучасній науці.	2	
13	Технології прогнозування державного розвитку в сучасних політологічних дослідженнях.	2	
14	Діяльність аналітичних структур у дослідженні майбутнього	2	

	розвитку держав та світової політики.		
Разом		28	-

### 6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	Національні політологічні школи у дослідженнях інституціонального розвитку західних країн.	2	
2	Проблема влади в сучасних політологічних дослідженнях	2	
3	Проблема лідерства США к. ХХ ст. – поч. ХХІ ст. в сучасних дослідженнях світової політики	2	
4	Схід і Індо-Тихоокеанський регіон у сучасних дослідженнях світової політики та геополітики	2	
5	Інформаційні технології в сучасних політологічних дослідженнях	2	
6	Політичний конфлікт та війна у фокусі уваги сучасної політичної думки	2	
7	Технології прогнозування державного розвитку в сучасних політологічних дослідженнях.	2	
Разом		14	-

### 7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Відповідь на семінарі	<p><u>Семінар №1</u> Питання за Змістовим модулем 1</p> <p><u>Семінар №2</u> Питання за Змістовим модулем 1</p>	<p>5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція</p> <p>4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань.</p> <p>3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим</p> <p>2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може</p>	10

			сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	
	Практичне завдання	Практичне завдання №1 Студент здійснює оглядовий аналіз праці Тімоті Снайдера «Шлях до несвободи. Росія, Європа, Америка».	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	5
<b>Усього за ЗМ 1 контр. заходів</b>	<b>2</b>			<b>15</b>
2	Відповідь на семінарі	<u>Семінар №3</u> Питання за Змістовим модулем 2  <u>Семінар №4</u> Питання за Змістовим модулем 1	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими	10

			уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №2</u> Студент здійснює на власний вибір оглядовий аналіз однієї з запропонованих праць: - Бен Шапіро «Як зруйнувати Америку за три прості кроки» - С. Корсунський «Як будувати відносини з країнами Азії» - С. Корсунський «Як нації відновлюються: досвід Східної Азії»	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	<b>5</b>
<b>Усього за ЗМ 2 контр. заходів</b>	<b>2</b>			<b>15</b>
3	Відповідь на семінарі	<u>Семінар №5</u> Питання за Змістовим модулем 3  <u>Семінар №6</u> Питання за Змістовим модулем 3	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	<b>10</b>
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №3</u> Студент здійснює на	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді,	<b>5</b>



		власний вибір оглядовий аналіз однієї з запропонованих праць: - Б. Парахонський, Г. Яворська «Онтологія війни і миру: безпека, стратегія, смисл» - С.Гурієв, Д. Трейсман «Спін-диктатури. Як змінюється обличчя тиранії в ХХІ столітті»	переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу.	
<b>Усього за ЗМ 3 контр. заходів</b>	<b>2</b>			<b>15</b>
4	Відповідь на семінарі	<u>Семінар №7</u> Питання за Змістовим модулем 4  Письмова контрольна робота	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	<b>5</b>  <b>5</b>
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №4</u> Студент здійснює розгорнутий аналіз методу Форсайт та представляє практичний кейс його застосування М. Згуровським.	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології	<b>5</b>

			дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	
<b>Усього за ЗМ 4 контр. заходів</b>	<b>2</b>			<b>15</b>
<b>Усього за змістові модулі контр. заходів</b>	<b>8</b>			<b>60</b>

### 8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік	Тести	Питання для підготовки і тести розміщено у Moodle	1 бал за кожен правильну відповідь. На проходження тесту дається 20 хвилин і одна спроба	<b>20</b>
	Практичне завдання	<u>Індивідуальне дослідницьке завдання.</u> Передбачається розробку студентом певної теми, яка або надається викладачем із запропонованого переліку, або формулюється студентом відповідно до вподобань до тем курсу за узгодженням з викладачем. Виконання завдання є творчо-дослідницькою роботою з оглядом сучасних наукових розвідок щодо обраної теми. Робота виконується самостійно і полягає в актуалізації набутих студентом знань з курсу, застосуванні вмінь та навичок працювати з науковою літературою, аналізувати та	20-18 – робота повністю розкриває тему, логічно структурована, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з політичної практики; 17-14 – положення та висновки есе недостатньо аргументовані, але робота достатньо логічна 13-10 – недостатньо чітка структура, аргументація положень має незавершений характер, розмита конкретика 9-5 - відсутня чітка структура, описовий характер 4-1 – робота фрагментарна, відсутня логіка та структура	<b>20</b>

		узагальнювати матеріал, робити і формулювати власні висновки та пропозиції. Детальні вимоги до написання роботи, її структурного оформлення тощо викладено на відповідній сторінці Moodle.	
Усього за підсумковий семестровий контроль			<b>40</b>

### 9. Рекомендована література

#### Основна:

1. Вегеш М. Актуальні проблеми політичної науки : матеріали до лекцій для аспірантів Ужгородського національного університету. Ужгород, 2022. 163 с.
2. Історія політичної думки України : підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів : Новий Світ-2000, 2017. 632 с.
3. Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи: підручник : у 2-х т. / Н. М. Хома, С. А. Дмитрашко та ін. Львів : Новий Світ-2000, 2017. Т.2. 535 с.
4. Шляхтун П. П. Політологія. Історія та теорія. Київ : Центр навчальної літератури. 2019. 472 с.

#### Додаткова

1. Актуальні проблеми політичної науки / Ужгор. нац. ун-т, кафедра політології ; редкол. : С. А. Асланов, М. М. Вегеш (відповідальний за випуск), М. О. Лендъел, Ю. О. Остапець, М. М. Палінчак, К. Т. Червеняк. Випуск перший. Ужгород : ФОП Сабов А. М., 2017. 160 с.
2. Актуальні проблеми політичної науки / Ужгор. нац. ун-т, кафедра політології і держ. управл. ; Редкол. : С. А. Асланов, М. М. Вегеш (відповідальний за випуск), М. О. Лендъел, Ю. О. Остапець, М. М. Палінчак, К. Т. Червеняк. Випуск другий. Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. 213 с.
3. Актуальні проблеми політичної науки / Ужгор. нац. ун-т, кафедра політології і держ. управл. ; редкол.: С. А. Асланов, М. М. Вегеш (відповідальний за випуск), М. О. Лендъел, Ю. О. Остапець, М. М. Палінчак, К. Т. Червеняк. Випуск третій. Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. 228 с.
4. Актуальні проблеми політичної науки / Ужгор. нац. ун-т, кафедра політології і держ. управл. ; редкол. : С. А. Асланов, М. М. Вегеш (відповідальний за випуск), М. О. Лендъел, Ю. О. Остапець, М. М. Палінчак, К. Т. Червеняк. Випуск четвертий. Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. 212 с.
5. Актуальні проблеми політичної науки / Ужгор. нац. ун-т, кафедра політології і держ. управл. ; редкол.: С. А. Асланов, М. М. Вегеш (відповідальний за випуск), М. О. Лендъел, Ю. О. Остапець, М. М. Палінчак, К. Т. Червеняк. Випуск п'ятий. Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. 194 с.
6. Бгаргава Р. Неочевидне: як передбачити майбутнє , аналізуючи тренди / Рогіт Бгаргава ; перекл. з англ. К. Деревянко. Х. : Віват, 2019. 288 с.
7. Горбатенко В. П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика. Київ : Генеза, 2006. 400с.

8. Горбулін В.П. Хроніки передбачень: 2006–2017 / В. П. Горбулін. Харків: Фоліо, 2017. 255 с.
9. Гурієв С, Трейсман Д. Спін-диктатори. Як змінюється обличчя тиранії в XXI столітті / пер. з англ. О. Бершадської. Київ : Букшєф, 2023. 432 с.
10. Закарія Ф. 10 уроків для світу після пандемії / пер. з англ. А. Марковська та О. Ємельянова. Київ : Наш Формат, 2021. 264 с.
11. Зірен Франк. Майбутнє? Китай! Київ : ДП «Бурда-Україна», 2021. 352 с.
12. Когут Ю. Кібербезпека та ризики цифрової трансформації компаній / Ю.І. Когут. К.: «Сідкон», 2021. 372 с.
13. Корсунський С. Як нації відновлюються: досвід Східної Азії. Київ : Віват, 2023. 192 с.
14. Корсунський С. Як побудувати відносини з країнами Азії. Київ : Віват, 2021. 288 с.
15. Корсунський С. Зовнішня політика в епоху трансформацій. Київ : Віват, 2020. 256 с.
16. Кулеба Д. Війна за реальність. Як перемагати у світі фейків, правд і спільнот / Дмитро Кулеба. К. : Книголав, 2022. 384 с.
17. Лепська Н. Аналіз категорій «влада» та «сила» в політологічному вимірі Науковий журнал «Politicus», 2017. № 5. С. 21-26.
18. Лепська Н. Інформаційна експансія: геополітичний вимір // Медіакультура в контексті міждисциплінарних досліджень: Монографія / за загал. наук. ред. В. В. Березенко, М. А. Лепського, О. О. Семенець; відп. ред. К. Г. Сіріньок-Долгарьова. Запоріжжя: Кераміст, 2017. С. 163-177.
19. Лепська Н. Практики громадської участі в Україні // Перспективи та напрямки модернізації політичної системи України: монографія / за заг. ред. Кіндратець О. М. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2014. С. 198-242.
20. Лепська Н. Спін-докторінг як технологія інформаційного протиборства сучасних автократій та демократій. Науковий журнал «Politicus», 2023. № 2. С.45-49 .
21. Лепська Н. Теоретико-методологічні засади силового впорядкування сучасного геополітичного простору // Wspolczesna geopolityka – wyzwanie dla bezpieczenstwa miedzynarodowego. A. Kordonska, (red.) R.Kordonski,. Lwow – Olsztyn : Lwow – Olsztyn , 2018. P. 21-35.
22. Макфейт Шон. Нові правила війни. Перемога в епоху тривалого хаосу / пер. з англ. Ігор Бігун. К.: Наш Формат, 2023. 256 с.
23. Режим Путіна: перезавантаження-2018 / М. М. Розумний (заг. ред.), Я. В. Бережний, І. В. Валюшко, Р. В. Власенко, Д. М. Горєлов, В. С. Караваєв, А. В. Лепіхов, І. А. Павленко, В. О. Семененко, О. В. Снігир. Київ : НІСД, 2018. 480 с.
24. Стадвелл Дж. Чому Азії вдалося. Успіхи і невдачі найдинамічнішого регіону світу / пер. з англ. О. Цехановська. Київ : Наш Формат, 2022. 448 с.
25. Тімоті Снайдер. Шлях до несвободи: Росія, Європа, Америка / перекл. з англ. Г. Герасим. Львів : Човен, 2020. 392 с.
26. Хаас Р. Розхитаний світ. Зовнішня політика Америки і криза старого ладу / пер. з англ. М. Климчук. Київ : Основи, 2019. 376.
27. Фергюсон Ніл. Площі та вежі: Соціальні зв'язки від масонів до фейсбуку. Київ : Наш формат, 2022. 552 с.
28. Шапіро Бен. Як зруйнувати Америку за три прості кроки / пер. з англ. Г. Шпак. Київ : Наш Формат, 2021. 240 с.
29. Шаров О. Економічна дипломатія: основи, проблеми та перспективи : монографія / О. М. Шаров ; Національний інститут стратегічних досліджень. Київ : НІСД, 2019. 560 с.
30. Asia's New Geopolitics: Military Power and Regional Order. The International Institute for Strategic Studies. Arundel House, 6 Temple Place, London. 235 p.
31. Davies William. Nervous States: Democracy and the Decline of Reason. W. W. Norton & Company, 2018. 272 p.

32. Joseph S. Nye. *Soft Power and Great-Power Competition. Shifting Sands in the Balance of Power Between the United States and China.* Cambridge, MA, USA Springer, 2023. 187 p.
33. Rachman G. *Easternisation: War and Peace in the Asian Century* / Gideon Rachman . K. Vintage, 2022. 304 p.
34. Ritzer G. *The McDonaldization of Society* / George Ritzer. SAGE Publications, Inc, 2014. 280 p.

### Інформаційні ресурси

1. Актуальні проблеми політики. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/166>
2. Горбатенко І. Політична наука і освіта в Україні: передумови виникнення, процес становлення, перспективи розвитку : автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.01 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2007. 20 с. URL: [http://www.nbu.gov.ua/\\_scripts/wwwi32.exe/](http://www.nbu.gov.ua/_scripts/wwwi32.exe/)
3. Згуровський М. Форсайт Економіки України: 2015-2030 роки URL: [https://www.youtube.com/watch?v=\\_bgPy--bDqE](https://www.youtube.com/watch?v=_bgPy--bDqE)
4. Зовнішня політика у постбіполярному світі (Аналіз. Проблеми. Прогнози) : моногр. / наук. ред. д. іст. наук, проф. С. С. Трояна. Київ, 2014. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi47/0037914.pdf>
5. Кордон М. В. Європейська та євроатлантична інтеграція України : навч. посібник, Київ, 2011. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-149.html>
6. Осін В. Пошуки суб'єктності української політології: між «великим» і «малим» колоніалізмами». *Спільне/ Commons*. Журнал соціальної критики. 2015. 10 листопада. URL: <http://commons.com.ua/poshuki-sub-yejtnosti-ukrayinskoji-politologii-i-mizh-velikim-i-malim-kolonializmami/#return-note-22562-1>
7. Рафальський О. Політична наука в Україні: здобутки та перспективи URL: [https://ipriend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/rafalskyi\\_politychna.pdf](https://ipriend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/rafalskyi_politychna.pdf)
8. Рудич Ф. Політична наука в Україні: стан і перспективи. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/11602/01-Ryduch.pdf?sequence=1>
9. Форсайт соціально-економічного розвитку України: горизонти 2020, 2030 роки. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=WCI9uyilXhs>
10. InterPolis. Міжнародні та політичні дослідження. URL : <http://heraldiss.onu.edu.ua/>
11. Український центр економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова. URL: <https://razumkov.org.ua/>
12. Інститут стратегічних та етнонаціональних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/publikacii/monografii?page=1>
13. Applebaum Anne. *Autocracy Inc: How the World's Authoritarians Work Together* | 19th Annual Lipset Lecture <https://m.youtube.com/watch?v=ShMiOJdrctM>